Úradný vestník
Európskej únie

SK
Séria C

C/2024/6861

28.11.2024

Uznesenie Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Mapovanie demokratického pokroku EÚ: uznesenie na nasledujúce legislatívne obdobie

(C/2024/6861)

Spravodajcovia: **Christa SCHWENG (skupina I)**
Cinzia DEL RIO (skupina II)
Ioannis VARDAKASTANIS (skupina III)

Právny základ	článok 52 ods. 4 rokovacieho poriadku
Prijaté na plenárnom zasadnutí	18. 9. 2024
Plenárne zasadnutie č.	590
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	193/7/6

OBSAH

Strana

1. Mapovanie demokratického pokroku EÚ: uznesenie na nasledujúce legislatívne obdobie 1
2. EÚ: v nadväznosti na doterajšie úspechy rozhodne riešiť budúce výzvy 2
3. EÚ ako globálny aktér v oblasti mieru, bezpečnosti, obchodu a pokroku 3
4. Zabezpečenie našich hodnôt, rešpektovanie základných práv a rozmanitosti 4
5. Príprava na rozšírenie a reformy 5
6. Zabezpečenie udržateľného a inkluzívneho rastu, konkurencieschopnosti a investícií v EÚ 6
7. Sociálny rozmer bezpečnosti: zamestnanosť, zručnosti a spravodlivá transformácia 9
8. Zabezpečenie zdravotnej starostlivosti a dôstojných životných podmienok: pevný spoločenský rozmer 11
9. Participácia občanov, silný občiansky priestor a zmysluplný občiansky dialóg 13

1. Mapovanie demokratického pokroku EÚ: uznesenie na nasledujúce legislatívne obdobie

1.1. Nový Európsky parlament a Európska komisia budú v spolupráci s Radou Európskej únie zodpovedať za smerovanie EÚ v nasledujúcich piatich rokoch a v ďalšom období. Vlády vyjadrili svoje postoje vo vyhláseniach z Versailles a Granady. Občania prispeli svojimi názormi počas Konferencie o budúcnosti Európy. V nadväznosti na svoje odporúčania v rámci konferencie (najmä návrhy 36 a 39, ktorých cieľom bolo jasne vymedziť úlohu EHSV v participačných procesoch) zorganizoval EHSV svoj vôbec prvý Týždeň občianskej spoločnosti, v priebehu ktorého sa uskutočnili konzultácie s občanmi vrátane mladých ľudí, ako aj so sociálnymi partnermi a s organizáciami občianskej spoločnosti. Výsledkom bol komplexný súbor realizovateľných krokov na posilnenie a ochranu demokratických zásad počas nasledujúceho funkčného obdobia inštitúcií EÚ.

1.2. V súčasnej situácii vyznačujúcej sa viacerými krízami vyzýva EHSV nový Európsky parlament a Európsku komisiu, ktoré získali legitimitu hlasovaním občanov vo voľbách v júni 2024, aby využili víziu budúcnosti, ktorá vyplynula z Konferencie o budúcnosti Európy, ako aj z Týždňa občianskej spoločnosti, a rôznorodosť zastúpenia v EHSV s cieľom posilniť medzinárodné postavenie EÚ, napraviť inštitucionálnu štruktúru EÚ, pevne ukotviť naše spoločné hodnoty a viesť naše hospodárstvo smerom k udržateľnej budúcnosti, ktorej stredobodom bude vyspelý a inkluzívny sociálny model nevyhnutný pre pokrok, jednotu a konkurencieschopnosť.

1.3. ***EHSV žiada inštitúcie Európskej únie, aby vypracovali šesťstupňovú koncepciu bezpečnosti, ktorá by zahŕňala:***

— ***EÚ, ktorá bude chrániť svojich občanov pred vonkajšími hrozbami. Na to sú potrebné vonkajšie politiky EÚ, ktoré sa budú zameriavať na spoľahlivejšie základné práva a ktoré budú dôveryhodnejšie vďaka spoločnej obrannej politike EÚ, ako aj spoločnej zahraničnej politike; na správne fungovanie politík zameraných na mier, predchádzanie konfliktom a ich riešenie EÚ zároveň potrebuje vlastné zdroje;***

— ***EÚ, ktorá bude chrániť ľudí pred vnútornými rizikami, najmä v súvislosti so zdravím, s demografickým vývojom a chudobou, a ktorá zabezpečí dostupný a univerzálny systém sociálnej ochrany a blahobyt v celej Európe;***

— ***EÚ, ktorá zaručí konkurencieschopné sociálne trhové hospodárstvo založené na ekosystémoch zabezpečujúcich produktivitu, inovácie, kvalitné pracovné miesta a plnú zamestnanosť, pričom táto konkurencieschopnosť bude vychádzať zo schopnosti EÚ zaujať popredné postavenie v oblasti environmentálnej udržateľnosti a sociálneho a technologického pokroku;***

— ***EÚ, ktorá vytvorí odolné hospodárstvo pre všetkých, pretože zaistí účinnú koordináciu makroekonomických politík v členských štátoch a zároveň zabezpečí svojim občanom hospodársky blahobyt, zaistí udržateľnú konkurencieschopnosť európskych podnikov a zachová kúpnu silu. Súčasne bude účinne bojovať proti inflácii, zaručí finančné začlenenie a bude podporovať finančné vzdelávanie, navrhne spravodlivé daňové systémy, bude bojovať proti praniu špinavých peňazí a zostaví európsky rozpočet, ktorý jej poskytne dostatok finančných prostriedkov na plnenie svojich politických cieľov, pričom sa na nikoho nezabudne;***

— ***EÚ, ktorá zabezpečí dialóg a účasť sociálnych partnerov, organizovanej občianskej spoločnosti a verejnosti s cieľom zvládnuť výzvy a transformácie súčasnosti aj blízkej budúcnosti. Výhody mieru by sa mali dostať ku všetkým zložkám a skupinám našej spoločnosti;***

— ***EÚ, ktorá bude poskytovať ochranu pred súčasnými a budúcimi rizikami zmeny klímy, znečistenia a straty biodiverzity. Zmena klímy ohrozuje životy a živobytie. EÚ musí prijať opatrenia, ktoré umožnia znížiť emisie o 90 % do roku 2040, zvýšiť odolnosť voči zmene klímy a obnoviť prírodu a biodiverzitu, aby sa zaručilo, že zabezpečovanie základných potrieb (potraviny, voda, energia, verejné zdravie atď.) v EÚ a na celom svete nebude ohrozené.***

2. EÚ: v nadväznosti na doterajšie úspechy rozhodne riešiť budúce výzvy

2.1. Európska únia je založená na univerzálnych hodnotách a právach a na zásadách právneho štátu. Táto skutočnosť, ako aj 80 rokov mieru sú piliermi úspechu Európskej únie. Európania prežili ťažké chvíle – EÚ je koniec koncov potomkom dvoch svetových vojen. Z faktov však vyplýva, že tieto ťažkosti zvládli lepšie ako všetci ich konkurenti či susedné krajiny. Niet pochýb o tom, že EÚ sa od svojho vzniku teší dlhodobému mieru, hospodárskej prosperite a sociálnemu pokroku.

2.2. Počas pandémie ochorenia COVID-19 zabezpečila EÚ bezplatný prístup k vakcínam pre všetkých a zároveň zaručila dostupnosť potravín. Na naliehavé výzvy detí a mladých ľudí, aby sa riešil problém zmeny klímy, reagovala prijatím najambicióznejšieho programu pre udržateľné životné prostredie: Európskej zelenej dohody, ktorej cieľom je dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutrálnosť Európy. EÚ prijala opatrenia na boj proti všetkým druhom diskriminácie. Podniky, subjekty sociálneho hospodárstva a samostatne zárobkovo činné osoby majú bez ohľadu na to, či sa nachádzajú vo veľkom alebo malom členskom štáte, prístup na trh so 450 miliónmi spotrebiteľov s rovnakými príležitosťami, kde môžu všetky hospodárske subjekty pôsobiť v stabilnom prostredí.

2.3. EÚ je hospodárstvom, ktoré najlepšie chráni ľudí a usiluje sa využívať talenty. Jej cieľom je chrániť patenty a regionálne výrobky a je lídrom v oblasti regulácie digitálnych hospodárstiev. Vo všetkých krajinách, ktoré v priebehu rokov vstúpili do EÚ, sa životná úroveň a pracovné podmienky zlepšili viac – a rýchlejšie – ako v ktorejkoľvek inej krajine v regióne. Prístup k voľnému pohybu osôb založený na právach je kľúčom k zabezpečeniu pokroku, spravodlivosti a hlbšej integrácie. EHSV očakáva, že to isté sa stane aj v prípade krajín, ktoré čoskoro vstúpia do rodiny EÚ.

2.4. Tieto spoločné úspechy už nemožno považovať za samozrejmosť. EÚ v súčasnosti čelí novým rizikám, ako aj starým a novým výzvam. Spojenie Ruska a Číny s rozvíjajúcimi sa hospodárstvami (napr. krajinami BRICS a Perzského zálivu) mení podobu globálnej geopolitiky a hospodárskych partnerstiev. Je potrebné zdôrazniť, že na rozdiel od EÚ krajiny, ktoré nie sú demokratické, vedú útočnú a bezohľadnú zahraničnú politiku, v ktorej sa neprihliada na ľudské práva ani na udržateľný rozvoj. Ich finančné investície nenávratne zmenili globálnu finančnú architektúru, a preto je nutné hľadať novú rovnováhu. Mohlo by sa stať, že aj Spojené štáty americké prestanú byť spoľahlivým partnerom, ak sa tento rok opäť dostanú k moci populistické sily.

2.5. EÚ tak čelí neistote a rizikovým situáciám spôsobeným vojnami, ako je vojna na Ukrajine a v Gaze, a musí si vo svete hľadať spojencov, ktorí takisto vychádzajú zo zásad právneho štátu a rešpektujú základné práva: hodnoty, ktoré spájajú všetky členské štáty EÚ.

2.6. Občania prežili sériu hlbokých hospodárskych, zdravotných a geopolitických kríz, a preto cítia túto neistotu a hľadajú u svojich inštitúcií – či už európskych, štátnych, regionálnych alebo miestnych – ochranu pred nepriaznivými životnými okolnosťami, ktoré môžu vyplynúť z vonkajších alebo ekonomických rizík, útokov na naše základné hodnoty, ohrozenia zdravia alebo straty dôstojného príjmu.

3. **EÚ ako globálny aktér v oblasti mieru, bezpečnosti, obchodu a pokroku**

3.1. V uplynulých rokoch sa EÚ podarilo prekonať krízy vďaka jej základným zásadám a pevnej jednote členských štátov. Dosiahla to aj vďaka svojej fiškálnej kapacite, ktorú výrazne podporili členské štáty a ktorá zabezpečila rýchlu reakciu a schopnosť konať.

3.2. Členské štáty nie sú schopné čeliť súčasným výzvam samy – zjednotené však dokážu ovplyvniť budúcnosť. Zmena klímy a postupné ukončenie využívania fosílnych palív si vyžiadajú novú politiku strategickej autonómie EÚ, zároveň však zmenia aj globálnu rovnováhu síl a hrozí, že globálne konflikty sa ešte prehĺbia. Namiesto toho, aby krajiny reagovali jednotlivo, čo oslabuje EÚ, musí mať Európa v tomto novom geopolitickom kontexte jasnú víziu a silnejšiu spoločnú politickú úlohu, aby dokázala účinnejšie a rýchlejšie reagovať.

3.3. EÚ by mala posilniť postavenie svojich občanov, poskytnúť im bezpečnosť vo viacerých oblastiach a chrániť ich pred: vonkajšími nepriateľmi; zdravotnými rizikami a budúcimi pandémiami, hybridnými hrozbami, ako aj pred nesprávnym používaním alebo zneužívaním moderných digitálnych technológií, rizikom chudoby, vylúčenia a diskriminácie pri súčasnom zabezpečení hospodárskych a pracovných príležitostí pre každého, pred rizikom núdzových udalostí v oblasti klímy a biodiverzity a napokon pred hrozbami pre participatívnu demokraciu, a to s aktívnou účasťou občanov na občianskom, politickom a demokratickom živote.

3.4. EÚ je a musí zostať mierotvorcom. Je potrebné zlepšiť jej diplomatické kapacity, aby spoločná bezpečnostná a obranná politika EÚ išla ruka v ruke so skutočnou schopnosťou riešiť konflikty a predchádzať im. Táto politika by mala chrániť pred vonkajším zasahovaním zameraným na destabilizáciu spoločností a demokratických inštitúcií a mala by sa stať súčasťou nového multilateralizmu v súlade s medzinárodnými právnymi predpismi. Spoločná obranná politika EÚ si vyžaduje aj skutočnú, plnohodnotnú spoločnú zahraničnú politiku, ktorá presahuje rámec súčasnej posilnenej spolupráce (t. j. spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky). Na tento účel by EÚ mala dostať primerané hmotné a nehmotné prostriedky vrátane vlastných zdrojov.

3.5. EHSV navrhuje:

— podporovať mier, bezpečnosť a obranu, globálnu spravodlivosť a globálny pokrok aktívnym presadzovaním mieru, podporou multilaterálneho systému, zabezpečením spravodlivej hospodárskej súťaže, bojom proti chudobe, presadzovaním sociálneho a občianskeho dialógu, podporou demokracie, ľudských práv a humánneho systému riadenia migrácie;

— usilovať sa o väčšiu politickú integráciu, posilnenú strategickú autonómiu a spoločnú, skutočnú a plnohodnotnú zahraničnú politiku. Na tento účel by EÚ mala v multilaterálnych inštitúciách vystupovať jednotne a využiť medzinárodnú úlohu eura ako strategického aktíva. Pokiaľ ide o zahraničnú politiku EÚ, EHSV odporúča zaviesť hlasovanie kvalifikovanou väčšinou;

— posilniť spoločnú bezpečnostnú a obrannú politiku EÚ vrátane posilnenia spoločných strategických a kritických technológií a obranných spôsobilostí EÚ a posilnenej spolupráce s podobne zmýšľajúcimi partnermi;

— vykonávať Agendu OSN 2030 a plniť jej ciele udržateľného rozvoja ako zastrešujúcu stratégiu EÚ zameranú na mier a hospodársky, sociálny a environmentálny pokrok. To sa dosiahne len prostredníctvom štruktúrovaného a zmysluplného zapojenia občianskej spoločnosti;

— podporovať otvorenú európsku obchodnú politiku založenú na pravidlách, ktorá dopĺňa a posilňuje ostatné kľúčové politiky EÚ v oblasti základných práv a právneho štátu, ako aj klimatickú, digitálnu, inovačnú, sociálnu a priemyselnú politiku. Obchodné dohody by mali zvyšovať odolnosť prostredníctvom diverzifikácie dovozu, vytvárať trhové príležitosti pre európske podniky, zvyšovať bezpečnosť a zmierňovať geopolitické riziká a zároveň podporovať presadzovanie sociálnych a environmentálnych noriem a zabezpečovať rovnaké globálne podmienky pre spravodlivú hospodársku súťaž. Dodatočný prístup k dôležitým surovinám a iným vstupom – vrátane energie – , ktorý tieto dohody poskytujú, môže prispieť k zabezpečeniu odolných, udržateľných a zodpovedných dodávateľských reťazcov EÚ;

— uznať kľúčovú úlohu nedávno prijatej smernice o náležitej starostlivosti a vyzvať na jej účinné vykonávanie, pričom je potrebné podporovať zohľadňovanie ľudskoprávnych a environmentálnych aspektov ako neoddeliteľnú súčasť určitých dodávateľských reťazcov a operácií podnikov.

4. **Zabezpečenie našich hodnôt, rešpektovanie základných práv a rozmanitosti**

4.1. Európa, ktorá si cení rozmanitosť a presadzuje zásady právneho štátu a základné práva, vytvára základy súdržnej a tolerantnej spoločnosti. EÚ by mala právny štát považovať za jednu zo základných zásad a ísť príkladom v boji proti dezinformáciám a diskriminácii. Vo všetkých krajinách, ktoré sa odkláňajú od zásad právneho štátu, sa objavuje nevraživosť k ženám , LGBTQIA+ komunite a/alebo zraniteľným skupinám. Boj za právny štát je bojom za rovnosť, za objektívne vzdelávanie našich detí, za to, aby mohli mladí ľudia vyjsť do ulíc a manifestovať za udržateľnú budúcnosť, a za to, aby nezávislí novinári a obhajcovia ľudských práv mohli využívať slobodu prejavu. Dodržiavanie zásad právneho štátu má aj hospodársky rozmer, ktorý má vplyv na obchodné a investičné rozhodnutia, keďže právny štát je zároveň základom stabilného a predvídateľného prostredia pre podniky a spotrebiteľov. EHSV vyzýva EÚ, aby sa zasadzovala za dodržiavanie zásad právneho štátu v celej EÚ aj mimo nej.

4.2. Demokracia, solidarita, ľudské práva, rovnosť, udržateľnosť a právny štát sú základné hodnoty, ktoré musia byť v centre všetkých diskusií o úspechu EÚ. Pri presadzovaní a posilňovaní týchto hodnôt zohrávajú kľúčovú úlohu sociálni partneri a organizácie občianskej spoločnosti. Ich neúnavné úsilie propagovať občiansku participáciu a aktívne občianstvo, posilňovať občiansky a sociálny dialóg, hájiť ľudské práva a presadzovať demokratické postupy je neoceniteľným prínosom a prispieva k tomu, aby bola EÚ silnejšia, odolnejšia a reprezentatívnejšia.

4.3. Uznať a vyzdvihnúť nenahraditeľnú úlohu organizácií občianskej spoločnosti pri ochrane týchto zásad je prioritou, keďže vďaka nej komplexná vízia pre Európu, o ktorú sa usilujeme, nadobúda väčšiu hĺbku.

4.4. EHSV preto navrhuje:

— aby EÚ pri prípadných budúcich revíziách zmluvy prijala opatrenia na zabezpečenie rešpektovania zásad právneho štátu, základných práv a rozmanitosti a preskúmala v tejto súvislosti zmeny v rozhodovacích mechanizmoch. Ochranu demokracie pred vnútornými a vonkajšími hrozbami je potrebné zabezpečiť prostredníctvom rozvoja priaznivého občianskeho priestoru v EÚ i za jej hranicami a zmenami v balíku opatrení v oblasti obrany demokracie s cieľom odstrániť nedostatky, ktoré oslabujú demokratické inštitúcie;

— vytvoriť európsky štít na obranu demokracie v snahe zaistiť ochranu pred zahraničným zasahovaním a dezinformáciami a podporiť integritu demokratických procesov v celej EÚ;

— zabezpečiť, aby EÚ v rámci Paktu o migrácii a azyle dosiahla primeranú rovnováhu medzi účinným a realistickým riadením migrácie, ktoré je humánne a udržateľné, a podporila tak legálne možnosti vstupu do EÚ a zároveň zaistila bezpečnosť a kontrolu vonkajších hraníc, prístup k azylu založený na právach a integráciu migrantov a utečencov do trhu práce. Za každých okolností je potrebné zaručiť bezpodmienečné dodržiavanie ľudských práv a solidaritu medzi členskými štátmi;

— prijať naliehavé kroky na vytvorenie tzv. Únie rovnosti pre všetky osoby všetkých vekových kategórií. To znamená, že bude potrebné posilniť existujúce právne rámce na boj proti diskriminácii a zabezpečiť ich vykonávanie a presadzovanie v plnom rozsahu. To si zároveň vyžaduje, aby sa v novom kolégiu komisárov posilnila funkcia komisára pre rovnosť a aby sa zabezpečilo, že s ňou bude spojené osobitné portfólio a vlastné generálne riaditeľstvo.

5. **Príprava na rozšírenie a reformy**

5.1. S cieľom zabezpečiť, aby sa európsky projekt naďalej uberal smerom k dosiahnutiu mieru, prosperity a demokracie, a vytvoriť na našom kontinente dlhodobú stabilitu je potrebné prijať do rodiny nových členov zo západného Balkánu a z krajín susediacich s Ruskom, ako je Ukrajina, Moldavsko a Gruzínsko. Rozhodovacie procesy EÚ nemusia byť pre Úniu s 30 až 35 krajinami primerané. Dôležitou úlohou pre novú Európsku komisiu bude príprava a – ak to bude potrebné – prispôsobenie inštitúcií a zároveň dôkladné monitorovanie pokroku kandidátskych krajín v úsilí osvojiť si základné hodnoty EÚ a jej *acquis*. V úzkej spolupráci s Európskym parlamentom musí nová Komisia zabezpečiť, aby každé budúce rozšírenie prinieslo výhody občanom EÚ aj občanom kandidátskych krajín a aby sa zachovali vysoké normy udržateľnosti EÚ.

5.2. Vyžaduje si to aj úpravu rozpočtu EÚ a vlastných zdrojov EÚ, aby sa mohli zavádzať európske investičné politiky. V tomto ohľade by mohli byť užitočné skúsenosti získané pri využívaní nástroja NextGenerationEU.

5.3. Tento proces by mal posilniť účasť organizovanej občianskej spoločnosti, pričom by mali osobitnú úlohu zohrávať sociálni partneri. Všetky politické strany by sa mali zaviazať, že budú brániť svoje právo združovať sa, právo na slobodu prejavu, slobodu tlače a médií a bojovať proti akémukoľvek monopolu na informácie alebo manipulácii verejnej diskusie.

5.4. Politika súdržnosti patrí aj naďalej medzi základné piliere úsilia priblížiť EÚ k jej občanom a zmierniť rozdiely medzi regiónmi EÚ a nerovnosť medzi ľuďmi. Politika súdržnosti prispôsobená budúcim potrebám musí zostať spoľahlivou investičnou politikou na podporu hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v celej EÚ, pričom sa musí zamerať na poskytovanie rovnakých príležitostí a zlepšovanie životných a pracovných podmienok pre všetkých. Jej základná zásada, podľa ktorej by „sa na nikoho nemalo zabudnúť“, zostáva nemenná a platná. Organizácie občianskej spoločnosti sú pripravené pokračovať v dosahovaní cieľov súdržnosti prostredníctvom zásady partnerstva, viacúrovňového riadenia a zdieľaného riadenia. Mimoriadna pozornosť by sa mala venovať najmä regiónom s osobitnými charakteristikami, ako sú najvzdialenejšie regióny, horské oblasti a ostrovy. Viacročný finančný rámec by mal dokázať reagovať na výzvy, ktoré prinesie rozširovanie, ako aj na riziká regionálnych rozdielov, ktoré môžu vzniknúť vzhľadom na program v oblasti bezpečnosti, ak sa nezavedú náležité a vhodne financované politiky súdržnosti na regionálnej a miestnej úrovni.

5.5. V tejto súvislosti EHSV žiada, aby sa zachovalo portfólio osobitného komisára zodpovedného za túto významnú politiku, a vyslovuje sa proti tomu, aby sa z politiky súdržnosti stal iba nástroj hospodárskej obnovy alebo nástroj na riešenie mimoriadnych kríz.

5.6. EHSV už urobil dôležitý krok smerom k rozširovaniu EÚ, keď zástupcom organizácií občianskej spoločnosti z kandidátskych krajín umožnil *ad hoc* účasť na niektorých svojich zasadnutiach. Vyzývame ostatné inštitúcie EÚ, aby nasledovali náš príklad a umožnili zástupcom z kandidátskych krajín prístup na riadne zasadnutia EÚ. Bude to jasný prejav odhodlania EÚ pokračovať v rozširovaní a zároveň sa tým poskytne ľuďom z týchto krajín príležitosť dozvedieť sa, ako funguje EHSV a EÚ vo všeobecnosti.

5.7. EHSV vyzýva, aby:

— Európsky parlament nasledoval jeho príklad a aspoň čiastočne zapojil kandidátske krajiny do každodennej práce EÚ prostredníctvom užších partnerstiev;

— sa zabezpečilo, že politika súdržnosti EÚ bude zodpovedať budúcim potrebám a zahŕňať vyvážené a spravodlivé prerozdeľovacie opatrenia pre regióny a občanov v kandidátskych krajinách, ako aj v regiónoch súčasných členských štátov, ktoré sú v dôsledku rozširovania viac vystavené zmenám;

— EÚ preskúmala možnosť zaviesť hlasovanie kvalifikovanou väčšinou, prinajmenšom vo všetkých prechodných fázach procesu pristúpenia k EÚ, a aby rozhodnutia boli otvorené, transparentné a prístupné širokej verejnosti. Mali by sa prijať prísnejšie opatrenia na presadzovanie základných práv.

6. **Zabezpečenie udržateľného a inkluzívneho rastu, konkurencieschopnosti a investícií v EÚ**

6.1. Tvárou v tvár novej geopolitickej realite a čoraz zložitejším výzvam vyzývame inštitúcie EÚ, aby podnikli rozhodné kroky s cieľom zabezpečiť dlhodobú konkurencieschopnosť, prosperitu a vedúce postavenie EÚ na globálnej scéne. Predpokladá sa, že podiel EÚ na svetovom hospodárstve sa bude neustále znižovať z takmer 15 % na iba 9 % do roku 2050 ([1]). Preto je nevyhnutné zlepšiť všetky politiky prispievajúce k posilneniu produktivity a udržateľnej konkurencieschopnosti EÚ. Investície do inovácií a výroby v rámci otvorenej strategickej autonómie, ako je emisne neutrálny priemysel, obehové hospodárstvo, kritické suroviny, akt o čipoch a obranné a strategické technológie, sú naliehavo potrebné a mali by sa zosúladiť so spoločnými sociálnymi a environmentálnymi cieľmi a podporovať blahobyt budúcich generácií.

6.2. Zmena klímy, znečistenie a zmeny biodiverzity, ktorých sme boli svedkami v posledných rokoch, viedli Európu k tomu, aby sa zaviazala k Zelenej dohode. EÚ naliehavo potrebuje silnú zelenú a sociálnu dohodu, ktorá bude založená na hospodárstve zameranom na dobré životné podmienky a novej koncepcii prosperity pre ľudí a planétu a zabezpečí spravodlivú transformáciu a prístup založený na ľudských právach. Aby táto iniciatíva nepredstavovala pre podniky veľkú záťaž, je potrebné zabezpečiť jej riadne a účinné vykonávanie stanovením realistických akčných plánov na vnútroštátnej úrovni a podporovaním podnikov, najmä MSP, s cieľom zachovať konkurencieschopnosť a zabezpečiť plnú a kvalitnú zamestnanosť.

6.3. Jednou z kľúčových prioritných oblastí je aj európska modrá dohoda. Vzhľadom na to, že voda patrí medzi základné potreby, ako aj vzhľadom na súčasné a budúce výzvy pre svet a náš kontinent, by sa voda mala považovať za prioritu a európska modrá dohoda by sa mala prijať ako samostatná strategická politika, keďže politika v oblasti vodného hospodárstva sa nemôže obmedzovať len na politiku v oblasti klímy. Modrá dohoda a Zelená dohoda sa čiastočne prekrývajú, zachovávajú si však rôzne oblasti činnosti a odlišné prístupy. Európa môže výzvy súvisiace s vodou premeniť na nové príležitosti pre technologický rozvoj, spoločenský pokrok, nové pracovné miesta, zručnosti a rast podnikov, pričom musí rešpektovať životné prostredie a chrániť vodné zdroje v prospech všetkých.

6.4. Európa má obrovský inovačný potenciál, ktorý umožňuje nášmu hospodárstvu konkurovať na svetovom trhu. Demografický vývoj, nedostatočné investície do vzdelávacích systémov orientovaných na budúcnosť a do nových zručností, zlé pracovné podmienky v niektorých odvetviach a obmedzené možnosti mobility, ktoré vedú k nedostatku pracovnej sily, sa však stávajú prekážkami pre spravodlivý a udržateľný hospodársky rast na úrovni štátov aj regiónov. V celosvetových pretekoch o talenty musí byť Európa v prvej línii a ponúkať atraktívne miesto pre život a prácu, pričom sa nesmú prehliadať riziká úniku mozgov v rámci EÚ a z tretích krajín. Úspešná politická iniciatíva v tejto oblasti si vyžiada holistický prístup, ktorý sa bude zaoberať všetkými rôznymi rozmermi týchto výziev. V súvislosti s týmito rýchlymi zmenami vo svete práce je dôležitým prínosom sociálny dialóg.

6.5. Hlavným pilierom hospodárstva EÚ musí byť hladko fungujúci a zmodernizovaný jednotný trh, na ktorom budú mať podniky, pracovníci a občania vo všeobecnosti k dispozícii viac príležitostí. Investície do nových technológií musí podporovať perspektívny a stabilný regulačný rámec založený na predvídateľných politikách na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni. Členské štáty a EÚ by mali zabezpečiť, aby pri vytváraní mechanizmov financovania na podporu takýchto investícií nedochádzalo k narušeniam hospodárskej súťaže.

([1]) The long view: how will the global economic order change by 2050? (Dlhodobá predpoveď: Ako sa globálny ekonomický poriadok zmení do roku 2050?), PwC (2017).

6.6. Na podporu uvedených cieľov by mal regulačný rámec EÚ zabezpečiť právnu istotu a predvídateľnosť, mal by byť lepšie integrovaný a zosúladený vo všetkých oblastiach politiky, otvorený inovačným prístupom a štandardne digitálny, pričom by mal predchádzať nadmernej regulácii a zamerať sa na zníženie zbytočnej byrokracie bez toho, aby sa narušilo plnenie základných legislatívnych cieľov Vzhľadom na zvýšenú tendenciu vlád jednotlivých štátov uprednostňovať údajné národné záujmy sa znižuje účinnosť jednotného trhu a dochádza k jeho fragmentácii. Inštitúcie EÚ sú povinné zabezpečiť účinné vykonávanie pravidiel EÚ a rýchlo a účinne zakročiť proti členským štátom, ktoré ich nedodržiavajú. Je potrebné vypracovať regulačný rámec, ktorým sa zabezpečí primeraná rovnováha medzi stimuláciou inovácií a investícií na jednej strane a riešením bezpečnostných hrozieb všetkých druhov na strane druhej. Tak bude možné plne využiť inovačný potenciál Európy v oblasti nových čistých technológií a zabezpečiť si výhodu prvenstva, pokiaľ ide o ekologizáciu priemyselných odvetví, aby neboli viac závislé od fosílnych palív, a zároveň zaistiť, aby sa Európa stala integrovanejším ekosystémom, v ktorom sa výrobné odvetvie a služby navzájom podporujú.

6.7. Silnejšia, transformačná a konkurencieschopná priemyselná základňa si vyžaduje rozsiahle investície, ktoré by sa mali financovať, regulovať a realizovať spôsobom, pri ktorom sa zachová integrita jednotného trhu a odstránia rozdiely v raste, produktivite a inováciách medzi EÚ a jej medzinárodnými partnermi a hlavnými konkurentmi. Mala by sa zaviesť účinná priemyselná politika, ktorá umožní konkurencieschopnú dekarbonizáciu nášho priemyslu, rozvinie konkurenčnú výhodu EÚ v oblasti digitálnych a čistých technológií, diverzifikuje a zabezpečí strategické dodávateľské reťazce a zároveň posilní európsku technologickú a priemyselnú základňu. Táto politika si vyžaduje opatrenia na podporu spravodlivej transformácie, pričom by sa malo investovať do modernej verejnej správy a služieb, infraštruktúry a kvalitných služieb všeobecného záujmu.

6.8. Verejné a súkromné investície v členských štátoch by sa mali zamerať na modernizáciu ich infraštruktúry. Na zabezpečenie účinnosti verejných investícií, ktoré financuje buď EÚ, alebo jednotlivé členské štáty, je potrebná koordinácia na všetkých úrovniach. Prostredníctvom rámca správy hospodárskych záležitostí EÚ by sa mohol vytvoriť fiškálny priestor pre investície, čo môže následne viesť k zavádzaniu inovačných mechanizmov financovania v spolupráci so súkromným sektorom s cieľom plne využiť potenciál finančnej podpory takýchto investícií na úrovni EÚ. Aby sa to mohlo uskutočniť, ambicióznejším rámcom udržateľného financovania možno účinnejšie zaručiť, že súkromné investície budú v súlade so spoločnými cieľmi EÚ. Keby sa alternatívne formy financovania, ako sú úverové platformy, investičný crowdfunding, rizikový kapitál a trhy s dlhopismi, zatraktívnili a sprístupnili pre podniky všetkých veľkostí a pre jednotlivcov, pomohlo by to financovať ambiciózne inovačné a investičné projekty. Efektívne fungovanie finančných trhov je nevyhnutné pre prechod na klimaticky neutrálne a čoraz digitalizovanejšie hospodárstvo, ktoré sa vyznačuje udržateľným a inkluzívnym hospodárskym rastom.

6.9. Kľúčom k mobilizácii zdrojov potrebných na investície do zelenej a digitálnej transformácie, ako aj k dosiahnutiu strategickej autonómie EÚ je dobudovanie únie kapitálových trhov. Banková únia je nevyhnutná pre vytvorenie skutočnej hospodárskej a menovej únie a jej dokončením by sa zvýšila finančná stabilita a odolnosť hospodárstva EÚ.

6.10. Okrem toho sme svedkami obrovského skoku vpred vo využívaní umelej inteligencie, ktorá môže prispieť k zvýšeniu produktivity a zlepšeniu modelov organizácie práce, ak sa bude správne riadiť na základe prístupu zameraného na človeka.

6.11. EHSV:

— vyzýva nový Európsky parlament a Európsku komisiu, aby čo najlepšie využili získaný mandát a realizovali svoje plány na ochranu planéty, investovali do udržateľného hospodárskeho rastu a konkurencieschopnosti a posilnili suverenitu EÚ v strategických oblastiach v záujme blaha budúcich generácií a v súlade s medzigeneračnou spravodlivosťou. Mali by pokračovať na ceste k dosiahnutiu sociálne spravodlivej, zelenej, modrej a digitálnej transformácie a inovácií, a zabezpečiť tak kvalitné pracovné miesta a odolnosť európskeho projektu;

— odporúča vziať si ponaučenie z nástroja NextGenerationEU a prijať súčasné návrhy a záväzky týkajúce sa nových vlastných zdrojov pre rozpočet EÚ vrátane investičného nástroja EÚ, ktorým by sa umožnilo, aby určité kritické a strategické technológie prípadne patrili do pôsobnosti verejnej správy, pričom by sa mala poskytnúť ochrana všetkým investorom, verejným aj súkromným;

— odporúča presadzovať európsky model sociálneho trhového hospodárstva podporou podnikania a inovácií, investovaním do kvalitného vzdelávania, odbornej prípravy a zručností, zaručením práva na celoživotné vzdelávanie vrátane rekvalifikácie a zvyšovania úrovne zručností, podporou kvalitných odborných kvalifikácií, vytváraním udržateľných a kvalitných pracovných miest vrátane nových foriem práce, podporou spolupráce medzi inštitúciami pre vzdelávanie a odbornú prípravu a zabezpečením účinného prístupu ku kvalitnej odbornej príprave pre všetkých;

— odporúča posilniť existujúce pravidlá jednotného trhu s cieľom vytvoriť novú dynamiku odstraňovania prekážok cezhraničnej mobility osôb, tovaru, služieb, kapitálu a údajov. Je to obzvlášť dôležité, keďže v posledných rokoch sa rovnaké podmienky na jednotnom trhu narušili výnimkami súvisiacimi s krízou a spomalením odstraňovania prekážok voľného pohybu;

— podporuje zakladanie a rozvoj MSP vďaka uplatňovaniu zásady „najskôr myslieť na malých“, pričom treba zabezpečiť stabilný legislatívny rámec, zjednodušiť administratívne postupy na podporu MSP, zabezpečiť rovnaké podmienky na jednotnom trhu a poskytnúť MSP prístup k energii z obnoviteľných zdrojov za prijateľné ceny;

— vyzýva na vytvorenie silnej európskej priemyselnej stratégie, ktorá by doplnila cieľ znížiť emisie CO_2 do roku 2040 o 90 % a zachovala kvalitné pracovné miesta v Európe. Preto je naliehavo potrebné vypracovať komplexný akčný plán, ako je napríklad navrhovaná Dohoda o čistom priemysle, v rámci Európskej zelenej dohody, ako strategickú prioritu v záujme zvýšenia a zabezpečenia udržateľnej konkurencieschopnosti EÚ;

— odporúča prijať opatrenia na obnovu odvetvia poľnohospodárstva EÚ a podporiť rozvoj vidieka tým, že sa toto prostredie zatraktívni pre mladých ľudí a prevádzkovateľov malých, stredných alebo rodinných fariem a podnikov, čím sa zabráni vyľudňovaniu vidieka. Týchto poľnohospodárov by mala podporovať náležite financovaná spoločná poľnohospodárska politika na obdobie po roku 2027, ktorou sa zabezpečí ochrana európskej výroby potravín a jej odolnosť. Poľnohospodárstvo a životaschopné vidiecke komunity budú udržateľné len vtedy, ak sa hospodárske, sociálne a environmentálne potreby budú uspokojovať vyvážene;

— sa zasadzuje za rozvoj silného sociálneho hospodárstva vďaka uplatňovaniu odporúčania Rady pre sociálne hospodárstvo podporovať sociálne zodpovedné podnikateľské postupy a verejný prospech. Pozri vyhlásenie s názvom *Liège Roadmap for Social Economy in the European Union* (Plán z Liège pre sociálne hospodárstvo v Európskej únii);

— uznáva, že klimatická kríza znamená zmenu paradigmy: je potrebné zabezpečiť vykonávanie zelenej, sociálnej a modrej dohody a súvisiacich programov EÚ ako vzájomne prepojených oblastí politiky. Na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni treba prijať opatrenia, ktoré umožnia predpovedať dôsledky zmeny klímy a merať náklady s nimi spojené (od povodní, nízkej produkcie plodín, sucha atď.). Treba uznať, že občania sú aktívnymi účastníkmi klimatickej transformácie a uľahčiť im úlohu výrobcov-spotrebiteľov energie;

— presadzuje zabezpečenie spravodlivej transformácie pre všetkých: na to je potrebné pokročiť v politickom rámci EÚ pre spravodlivú transformáciu, ktorý umožní prechod na udržateľné a dekarbonizované hospodárstvo, a zabezpečiť, aby bola táto transformácia prospešná pre širšie obyvateľstvo, aby sa pri nej na nikoho nezabudlo a aby sa opierala o medzigeneračnú súdržnosť a solidaritu. EHSV zdôrazňuje, že politický rámec pre spravodlivú transformáciu by mal byť sprevádzaný politikami EÚ, ktoré podnikom umožnia stať sa konkurencieschopnými spravodlivým spôsobom, ako aj udržateľnými, silnejšími a odolnejšími a prostredníctvom sociálneho dialógu zohrávať úlohu pri zabezpečovaní spravodlivej transformácie, ktorá bude zameraná na ľudí, bude zároveň chrániť prírodu a životné prostredie a v ktorej sa zohľadnia miestne podmienky a využijú príležitosti;

— víta rozhodnutie vyčleniť 86 miliárd EUR pre Sociálno-klimatický fond EÚ na obdobie 2026 – 2032. Ďalšie finančné prostriedky na zmiernenie negatívneho vplyvu zmeny klímy, najmä na najzraniteľnejšie skupiny, by sa mali vyčleniť aj z Fondu EÚ na prispôsobenie sa zmene klímy, Kohézneho fondu, Fondu na spravodlivú transformáciu a Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti;

— zdôrazňuje význam konzultácií s pracovníkmi v snahe podporiť transformačný rozmer stratégie EÚ v oblasti bezpečnosti a udržateľnosti, pričom by sa mal predvídať vplyv prelomových technológií, ako je umelá inteligencia. Na to, aby sa dosiahla spravodlivá transformácia vo svete práce, by mali byť sociálnym partnerom na všetkých úrovniach k dispozícii účinné konzultačné mechanizmy a primeraný rámec vrátane sociálneho dialógu a kolektívnych zmlúv, ktoré by sprevádzal účinný občiansky dialóg s príslušnými zainteresovanými stranami;

— zastáva názor, že je nevyhnutné podniknúť ďalšie kroky na vytvorenie účinnej, integrovanej únie kapitálových trhov a plnohodnotnej bankovej únie, ktorá by zahŕňala všetky členské štáty, aby sa dosiahla väčšia harmonizácia a odstránili cezhraničné prekážky, pričom treba zabezpečiť spoľahlivú reguláciu a dohľad s cieľom zachovať finančnú stabilitu, chrániť spotrebiteľov, investorov a sporiteľov a dosiahnuť riadne fungujúci jednotný trh.

7. **Sociálny rozmer bezpečnosti: zamestnanosť, zručnosti a spravodlivá transformácia**

7.1. Vo vyhlásení z La Hulpe zo 16. apríla 2024, ktoré bolo prijaté počas belgického predsedníctva Rady EÚ, sa zdôrazňuje, že v časoch viacerých výziev sa Európska únia musí viac ako kedykoľvek predtým držať svojich základných hodnôt rovnosti a sociálneho pokroku, čo je názor, s ktorým sa EHSV plne stotožňuje ([2]).

7.2. V snahe čeliť zmene klímy a demografickému vývoju a zvládnuť digitálnu a zelenú transformáciu a globálne hospodárske a bezpečnostné výzvy by sa mal program v oblasti bezpečnosti vďaka sociálnemu rozmeru EÚ zakladať na vysoko konkurencieschopnom sociálnom trhovom hospodárstve, udržateľnom raste a plnej zamestnanosti, s cieľom dosiahnuť vzostupnú konvergenciu životných a pracovných podmienok.

7.3. Investície do bezpečnosti a obrany sú neúčinné, ak je spoločnosť rozdelená. Sociálny rozmer investícií a reforiem by mal byť neoddeliteľnou súčasťou programu v oblasti bezpečnosti. Hospodársky a sociálny model EÚ, ktorý i naďalej vychádza z Agendy 2030 OSN ako zastrešujúceho politického rámca, by mal zabezpečiť, aby výhody jednotného trhu spočívajúceho na jednotnej mene prinášali spravodlivý a vyvážený prospech všetkým.

7.4. So začiatkom nového legislatívneho obdobia je nevyhnutné, aby EÚ riešila naliehavé výzvy v sociálnej oblasti. EHSV sa domnieva, že by sa mali prioritne riešiť tie, ktoré môžu narušiť rôzne aspekty programu v oblasti bezpečnosti, a tie, ktoré sa zároveň týkajú všetkých.

7.5. Chudoba a sociálne vylúčenie sa v jednotlivých vekových skupinách výrazne líšia, pričom najviac zasiahnuté sú deti a staršie osoby. Energetická chudoba sa zvýšila v dôsledku krízy životných nákladov, ktorá zároveň vedie k úbytku cenovo dostupného bývania. V krajinách, kde sa nezabezpečil nárast miezd priamo úmerný inflácii, v dôsledku straty kúpnej sily vzrástla chudoba pracujúcich. To prehlbuje nerovnosti medzi ľuďmi a prispieva k rozdeleniu spoločnosti.

7.6. Zelená a digitálna transformácia vytvárajú nové pracovné miesta a vyžadujú si nové zručnosti. Zároveň však vytvárajú aj neistotu pre pracovníkov, ktorí musia tieto nové požiadavky splniť. Sociálny dialóg, ktorý by mohol pracovníkom a podnikom pomôcť predvídať zmeny, je v niektorých členských štátoch oslabený z dôvodu nízkeho pokrytia kolektívnym vyjednávaním. Nedostatok pracovnej sily je výsledkom: demografického vývoja, nedostatočnej atraktívnosti niektorých hospodárskych odvetví (okrem iného v dôsledku zlých pracovných podmienok), technologickej transformácie, nových pracovných miest vytvorených v rámci zelenej a digitálnej transformácie a nedostatku zručností pracovnej sily relevantných pre trh práce.

7.7. Medzi centrom a perifériou jednotného trhu a medzi mestskými a vidieckymi oblasťami vznikajú regionálne rozdiely. Tieto rozdiely sa môžu ešte viac prehĺbiť v dôsledku rozdielnej dynamiky miezd. Vidiecke oblasti majú zásadný význam pre hospodársku a sociálnu súdržnosť, poľnohospodárstvo a udržateľné potravinové systémy.

7.8. Zdravie a bezpečnosť pracovníkov predstavuje aj naďalej výzvu, najmä pokiaľ ide o pracovné úrazy a choroby z povolania. Využívanie najlepších technológií môže pomôcť pri preventívnych opatreniach na zlepšenie pracovného prostredia.

7.9. Nezamestnanosť a vylúčenie žien dosiahli v niektorých krajinách dramatický rozmer. V oblasti rovnosti príležitostí medzi mužmi a ženami sa dosiahol pokrok, ktorý však stále nie je uspokojivý, pokiaľ ide o vedúce pozície. Diskriminácia pretrváva aj napriek zavedeniu právneho rámca EÚ a postihuje niektoré konkrétne skupiny, ako sú mladí ľudia, osoby so zdravotným postihnutím, pracovníci s migrantským pôvodom a LGBTQIA+ komunita. Starnúce obyvateľstvo potrebuje cenovo dostupné služby starostlivosti, aby mohlo viesť dôstojný život.

7.10. Ak sa politiky v oblasti sociálnych investícií navrhnú správne, môžu mať pozitívny vplyv na hospodársky rast, produktivitu a inkluzívnu a udržateľnú konkurencieschopnosť, ktorá je kľúčom k udržaniu kvalitných pracovných miest v Európe ([3]) a súčasťou riešení uvedených výziev. EÚ a jej členské štáty by mali naďalej vykonávať reformy a politiky v rámci Európskeho piliera sociálnych práv ako spoločný politický záväzok.

([2]) Ú. v. EÚ C, C/2024/4056, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4056/oj.

([3]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Podpora dlhodobého inkluzívneho rastu reformami a investíciami (Ú. v. EÚ C, C/2024/3378, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3378/oj) a Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (a) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – 30 rokov jednotného trhu [COM(2023) 162 final] (b) Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Dlhodobá konkurencieschopnosť EÚ: výhľad na obdobie po roku 2030 (Ú. v. EÚ C, C/2024/4056, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4056/oj).

7.11. So zreteľom na zásadu subsidiarity a proporcionality by sa na riešenie uvedených výziev mali využívať rôzne nástroje EÚ, aby sa vytvorila súdržná spoločnosť, ktorá zabezpečí vyššiu úroveň bezpečnosti EÚ, jej občanov a hospodárstva.

7.12. Sociálne politiky by sa mali podporovať lepším využívaním programov politiky súdržnosti vrátane Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+), rozšírených o politické iniciatívy, ktoré sú financované na vnútroštátnej úrovni a spolufinancované zo súkromných zdrojov. Celostný, koordinovaný a integrovaný politický prístup na úrovni EÚ má zásadný význam. Mohlo by sa to vzťahovať aj na rozpočet EÚ, ktorý by lepšie reagoval na sociálne požiadavky a ktorý by sa realizoval prostredníctvom zreformovaného európskeho semestra a jeho rámca sociálnej konvergencie v súlade so spoľahlivou hospodárskou, sociálnou a finančnou politikou.

7.13. Okrem toho systémy sociálnej ochrany a sociálne politiky umožňujú členským štátom plniť si záväzky v oblasti sociálnych a ľudských práv. Náš sociálny model je to, vďaka čomu je EÚ jedinečnou a čím sa, v dobrom smere, odlišuje od svojich konkurentov. Cieľom Európskeho piliera sociálnych práv je posilniť sociálnu súdržnosť a účinne bojovať proti chudobe, pričom sa opätovne potvrdzuje, že sociálne práva sú neoddeliteľnou súčasťou politík EÚ a že existuje jasné prepojenie medzi pilierom a ostatnými nástrojmi EÚ spojenými so sociálnymi výdavkami. Posilnenie prepojenia medzi pilierom a procesom európskeho semestra bude mať zásadný význam pre sledovanie pokroku a zabezpečenie primeraného financovania a vykonávania sociálnych politík.

7.14. Revidované pravidlá reformy správy hospodárskych záležitostí musia podnecovať štrukturálne reformy podporujúce rast a verejné investície a zároveň pomôcť získať väčšiu podporu pre tieto plány v členských štátoch. Tieto pravidlá by sa nemali uplatňovať na úkor verejných výdavkov na základné služby, ako sú systémy zdravotníctva, vzdelávania a spravodlivosti a zhoršovať ich kvalitu a inkluzívnosť. Fiškálny priestor EÚ má zásadný význam pre stabilizáciu sociálnych výdavkov a zvýšenie investícií, aby sa zabránilo možným nepriaznivým účinkom. Z investícií financovaných EÚ by sa mali financovať aj európske verejné statky, z ktorých niektoré už boli spomenuté. Dobre navrhnuté sociálne investície a reformy môžu mať značnú návratnosť, pokiaľ ide o hospodársky rast, a to prostredníctvom ich vplyvu na ľudí a produktivitu, vrátane silnejšej inovačnej kapacity, využívania nových technológií a vytvárania pracovných príležitostí. Súčasne musia vlády jednotlivých štátov preskúmať a zabezpečiť, aby ich systémy sociálnej ochrany mali dostatočné zdroje v oblastiach, kde je sociálna podpora potrebná najviac. Sociálna infraštruktúra a siete, najmä tie, ktoré súvisia so sociálnou ochranou, si vyžadujú náležité financovanie.

7.15. V tejto súvislosti je veľmi dôležité, aby vlády zaujali jasné stanovisko ku koordinácii vnútroštátnych daňových systémov s cieľom zastaviť narušanie základu dane, bojovať proti daňovému dumpingu a vyhýbaniu sa daňovým povinnostiam a v plnej miere využiť zvýšené daňové príjmy na zvýšenie vlastných zdrojov EÚ na hospodárske investície a sociálnu a územnú súdržnosť.

7.16. Sociálny dialóg na všetkých úrovniach môže zohrávať kľúčovú úlohu pri zvyšovaní rastu, produktivity, zamestnanosti a konkurencieschopnosti európskych podnikov na svetových trhoch a zároveň pomáhať zlepšovať pracovné podmienky a blahobyt pracovníkov. Zabezpečiť väčšie rozšírenie dobre fungujúceho sociálneho dialógu vrátane kolektívneho vyjednávania zostáva výzvou pre sociálnych partnerov aj členské štáty.

7.17. Posilnenie sociálneho a občianskeho dialógu je mimoriadne dôležité na zabezpečenie aktívnej účasti ľudí na riadení súčasných významných transformácií. Sociálny dialóg dláždi cestu ku kolektívnemu vyjednávaniu spolu s právom pracovníkov na informácie, konzultácie a väčšie zapojenie v súlade s vnútroštátnymi predpismi a postupmi. Takéto nástroje sú potrebné na prispôsobenie pracovísk vplyvu nových technológií, digitalizácie a umelej inteligencie a na aktualizáciu pracovných podmienok a práv pracovníkov, čo môže zahŕňať aj prebiehajúcu diskusiu v inštitúciách EÚ o práve odpojiť sa.

7.18. EHSV:

— vyzýva Európsku komisiu, aby monitorovala vykonávanie všetkých existujúcich iniciatív a v prípade potreby predložila nové legislatívne a nelegislatívne iniciatívy;

— poukazuje na to, že Európsky pilier sociálnych práv by sa mal naďalej využívať pri usmerňovaní úsilia o zlepšenie sociálnej súdržnosti a pracovných podmienok súbežne s úsilím o dosiahnutie cieľov Akčného plánu na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv a cieľov do roku 2030 v oblasti zamestnanosti, vzdelávania, zručností a boja proti chudobe;

— vyzýva Európsku komisiu, aby počas procesu prispôsobovania sa využívaniu umelej inteligencie monitorovala riešenia, ktoré sú už zahrnuté v právnych predpisoch EÚ a členských štátov týkajúcich sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, organizácie práce a pracovných podmienok, a aby zabezpečila, že sa bude uplatňovať prístup zameraný na človeka (napr. algoritmické riadenie);

— vyzýva Európsku komisiu, aby propagovala výsledky európskeho sociálneho dialógu a podporovala presadzovanie sociálneho dialógu na vnútroštátnej úrovni. Konštatuje, že cenným nástrojom v tomto smere by mohol byť rámec sociálnej konvergencie európskeho semestra;

— vyzýva inštitúcie EÚ, aby uznali a ocenili organizácie občianskej spoločnosti ako kľúčových aktérov pri príprave a realizácii spravodlivej transformácie. Prostredníctvom interakcií s miestnymi samosprávami a schopnosti preniesť tému z politickej arény priamo do komunity pomáhajú podporovať najzraniteľnejšie skupiny a osoby so zníženou schopnosťou prispôsobiť sa zmenám;

— vyzýva inštitúcie EÚ, aby v budúcom viacročnom finančnom rámci zvážili vhodné finančné nástroje pre sociálne investície orientované na budúcnosť, ktoré súvisia s potrebou zaistiť poskytovanie európskych verejných statkov, ako sú: bezpečnosť (napr. v oblasti potravinových systémov, vody, dodávok a distribúcie energie, výskumu a inovácií, prístupu k informáciám a strategickej infraštruktúry), zdravie, vzdelávanie a blahobyt;

— vyzýva inštitúcie EÚ, aby zhodnotili potrebu finančného nástroja, ktorý by vychádzal zo skúseností s programom SURE, s cieľom stabilizovať sociálne výdavky členských štátov v prípade vonkajších hospodárskych otrasov;

— vyzýva Európsku komisiu, aby monitorovala a posúdila stratégiu pre rodovú rovnosť, ktorej platnosť sa skončí v roku 2025, a aby urýchlene začala pracovať na novej stratégii;

— vyzýva Európsku komisiu, aby posúdila výsledky ostatných stratégií v oblasti rovnosti a prijala vhodné opatrenia na pokračovanie budovania Únie rovnosti. Mohlo by to zahŕňať aj zriadenie generálneho riaditeľstva pre rovnosť v Európskej komisii;

— vyzýva na zlepšenie záruky pre mladých ľudí a podobných programov, ako je napríklad iniciatíva ALMA („Aim, Learn, Master, Achieve“ – vytýčiť si cieľ, naučiť sa, zvládnuť, dosiahnuť), ktoré ponúkajú pracovné príležitosti mladým ľuďom vrátane tých, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy (NEET), a na posilnenie ďalších programov zameraných na dlhodobú nezamestnanosť. Je nevyhnutné zhodnotiť Európsku záruku pre deti, aby sa mohol monitorovať pokrok pri dosahovaní jej cieľov;

— vyzýva inštitúcie EÚ a členské štáty, aby navrhli cielené opatrenia na zvýšenie počtu pracovníkov v snahe zvládnuť demografické výzvy a dosiahnuť stabilnú zamestnanosť podporovanú aktívnymi politikami trhu práce a sociálnym dialógom. EHSV bude pozorne monitorovať iniciatívu na európskej úrovni zameranú na zákaz neplatených a fiktívnych stáží;

— vyzýva na vypracovanie stratégií v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, ktorých cieľom by bolo zabezpečiť nulovú úmrtnosť a nulový počet úrazov na pracovisku a posilniť boj proti chorobám z povolania. Preventívne opatrenia by sa mali posilniť využívaním nových technológií vrátane umelej inteligencie. Tieto stratégie by sa mali zaoberať aj potenciálnymi rizikami vyplývajúcimi z digitálnych a demografických zmien na pracovisku, ako aj ochranou pracovníkov pred vystavením patogénom alebo nebezpečným látkam a psychosociálnym rizikám;

— vyzýva členské štáty, aby náležite uplatňovali smernicu o primeraných minimálnych mzdách, ktorej cieľom je aj mobilizácia sociálneho dialógu a kolektívneho vyjednávania na všetkých úrovniach. Pomôže to pracovníkom a podnikom, najmä MSP, predvídať zmeny vyvolané zelenou a digitálnou transformáciou, ktoré v mnohých krajinách predstavujú výzvu pre sociálnych partnerov, pokiaľ ide o pokrytie kolektívnym vyjednávaním;

— podporuje výzvu vyslovenú na podujatí „Vaša Európa, váš názor“ (YEYS) ([4]), aby sa zaviedli osobitné usmernenia pre zdaňovanie tovaru a služieb, ktoré majú nepriaznivý vplyv na klímu, ako je napríklad luxusný tovar. Príjmy z týchto daní by sa mali použiť na financovanie iniciatív a opatrení šetrných ku klíme, čím sa podporí záväzok EÚ vybudovať udržateľné a zelené hospodárstvo.

8. **Zabezpečenie zdravotnej starostlivosti a dôstojných životných podmienok: pevný spoločenský rozmer**

8.1. Dôsledky pandémie ochorenia COVID-19, energetická kríza spôsobená ruskou agresiou voči Ukrajine a následná vysoká inflácia vyvolávajú u mnohých ľudí obavy. Miera chudoby vykazuje v niektorých krajinách klesajúcu tendenciu, v iných, najmä v odľahlých oblastiach, sa však zvýšila absolútna chudoba starých ľudí a žien. Na splnenie európskeho cieľa dosiahnuť, aby sa 25 miliónov ľudí do roku 2030 vymanilo z chudoby, je potrebné urobiť oveľa viac vrátane boja proti systémovej chudobe, chudobe detí a chudobe pracujúcich.

([4]) Vaša Európa, váš názor. (YEYS) je každoročným mládežníckym podujatím EHSV. Päť kľúčových odporúčaní z YEYS 2024, ktoré vypracovali a odhlasovali zástupcovia mládeže, je uvedených v súhrnnej správe.

8.2. V úsilí čeliť súčasným a budúcim spoločenským výzvam v súlade s Agendou 2030 OSN je potrebná nová spoločenská zmluva pre Európu, ktorou sa zaručia sociálne práva, rodová rovnosť a lepšie životné a pracovné podmienky a ktorá zároveň prispeje k boju proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu a posilní vzostupnú konvergenciu v EÚ ([5]).

8.3. EHSV zdôrazňuje, že je dôležité začleniť hľadisko zdravotného postihnutia do všetkých politík, programov a stratégií EÚ. Zahŕňa to aj zabezpečenie rovnakého prístupu osôb so zdravotným postihnutím k vzdelávaniu, zamestnaniu a sociálnym službám. Politiky by mali byť navrhnuté tak, aby odstraňovali prekážky a podporovali začlenenie ľudí so zdravotným postihnutím do všetkých aspektov života spoločnosti, a tým prispievali k inkluzívnejšej a spravodlivejšej EÚ.

8.4. Demografický vývoj poznačený nízkou pôrodnosťou a starnutím obyvateľstva povedie k zvýšeniu dopytu po kvalitnej zdravotnej starostlivosti a sociálnych službách v Európe, ktoré musia byť prístupné pre všetkých. Aby mohli systémy sociálnej ochrany pomáhať aj budúcim generáciám, musia byť udržateľné. Je potrebné investovať zdroje do kvalifikačných štruktúr a zabezpečiť účinné verejné služby a verejnú správu s dostatočným počtom motivovaných, primerane odmeňovaných a dobre kvalifikovaných a vyškolených zamestnancov na všetkých úrovniach.

8.5. Nevyhnutnosť zabezpečiť cenovo dostupné, dôstojné a udržateľné bývanie pre všetkých bola uznaná vo vyhlásení belgického predsedníctva Rady z Liège. EHSV vyzýva na vytvorenie platformy EÚ na podporu národných, regionálnych a miestnych partnerstiev s cieľom vyriešiť problém vylúčenia z bývania.

8.6. Cieľom európskej zdravotnej únie je zaručiť cenovo dostupnú, prístupnú, kvalitnú, preventívnu a liečebnú zdravotnú starostlivosť. Zdravotná únia bola vytvorená po pandémii COVID-19 a zahŕňa pripravenosť na krízy, komplexný prístup k duševnému zdraviu, boj proti rakovine, ako aj strategickú autonómiu a reformu farmaceutických právnych predpisov. Strategický program EÚ na roky 2024 – 2029 sa musí zamerať na zdravie, pričom treba nadviazať na pokrok dosiahnutý počas predchádzajúceho mandátu a ísť ešte ďalej, napríklad klásť prioritný dôraz na zriedkavé choroby a ich dôsledky, posilniť spoluprácu s cieľom prekonať roztrieštenosť vnútroštátnych systémoch zdravotníctva a preklenúť rozdiely medzi nimi.

8.7. EHSV:

— vyzýva, aby sa zvýšilo úsilie na dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja a aby sa vypracovala komplexná stratégia EÚ v oblasti boja proti chudobe, ktorá musí zahŕňať koordinované úsilie členských štátov na zníženie chudoby. Táto stratégia by sa mala zaoberať tak bezprostrednými potrebami, ako aj systémovými problémami, ako je príjmová nerovnosť a nedostatočný prístup k sociálnym službám. Mala by sa zosúladiť s Európskym pilierom sociálnych práv a zahŕňať najlepšie postupy členských štátov, aby sa zabezpečilo účinné a trvalé zníženie chudoby v celej EÚ;

— podporuje myšlienku vymenovať komisára zodpovedného za bývanie s osobitným portfóliom a vlastným generálnym riaditeľstvom, ako aj snahu zaujať celostný prístup v podobe európskeho akčného plánu v oblasti sociálneho bývania na riešenie krízy bývania. Tento akčný plán by mal zabezpečiť dostupné, dôstojné a udržateľné bývanie pre všetkých a mali by sa naň vyčleniť finančné prostriedky z budúceho VFR Osobitný dôraz by sa mal klásť na to, aby sa zabezpečilo, že politiky bývania sa budú zameriavať na potreby zraniteľných skupín vrátane starších ľudí, osôb so zdravotným postihnutím a rodín s nízkymi príjmami;

— zdôrazňuje, že dodávky energie sú klasifikované ako služba všeobecného záujmu. Regulačný rámec EÚ by mal vytvoriť podmienky pre zelené, cenovo dostupné, prístupné a spoľahlivé dodávky energie, ako sa uvádza v správe o stave energetickej únie;

— vyzýva Komisiu, aby počas nového funkčného obdobia zaviedla do praxe stratégiu v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím, ako aj účinný program v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím. Komisia by preto mala pripraviť akčný plán s iniciatívami pre politiky, programy a legislatívnu činnosť. Cieľom tohto akčného plánu by malo byť zabezpečiť začlenenie osôb so zdravotným postihnutím a rovnaké zaobchádzanie s nimi v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím;

— vyzýva na uplatňovanie prístupu „jedno zdravie“ s cieľom zabezpečiť blahobyt občanov a zaručiť prístup k vode, bezpečnosť potravín a potravinovú sebestačnosť a prístup k udržateľnej zdravotnej starostlivosti a sociálnym službám ako verejným statkom;

([5]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Správa o strategickom výhľade za rok 2023 – Udržateľnosť a blahobyt ľudí ako ústredné prvky otvorenej strategickej autonómie Európy (Ú. v. EÚ C, C/2024/4057, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4057/oj).

— uznáva úlohu, ktorú zohrávajú slobodné povolania, MSP a ďalšie zainteresované strany a organizácie občianskej spoločnosti pri zvyšovaní odolnosti, spravodlivosti, zdravia, udržateľnosti a sociálnej spravodlivosti v miestnych komunitách. Zdôrazňuje, že aktívna ochrana životného prostredia má zásadný význam pre dosiahnutie udržateľnej budúcnosti;

— poukazuje na to, že politika v oblasti zdravia neexistuje vo vákuu, ale že je pre hospodárstvo EÚ kľúčovým odvetvím spolu s energetikou, potravinovou bezpečnosťou a technológiami. Zdravotná starostlivosť by sa preto mala oceňovať ako verejná sociálna investícia a nemala by sa považovať za náklady. Je potrebné zvýšiť úsilie o investície do prevencie a zaručiť dlhodobú udržateľnosť zdravotnej starostlivosti v súlade s koncepciou práva na zdravie, ktorá bola na Konferencii o budúcnosti Európy stanovená za jednu z priorít;

— vyzýva EÚ, aby urýchlene prijala opatrenia na vytvorenie plnohodnotnej európskej zdravotnej únie a aby investovala značné prostriedky do projektov spolupráce v oblasti lekárskeho výskumu, ako to bolo v reakcii na ochorenie COVID-19. Naliehavo žiada EÚ, aby zaviedla akčný plán v oblasti zriedkavých chorôb a aby uznala, že občania majú právo na kvalitnú, cenovo dostupnú a prístupnú zdravotnú starostlivosť, ktorú treba zakotviť v európskej zdravotnej záruke;

— zdôrazňuje, že treba zmeniť paradigmu, pričom by sa mala uznať hodnota starostlivosti v našich spoločnostiach, a to na základe európskej stratégie v oblasti starostlivosti. Vyzýva na prijatie európskej záruky starostlivosti, ktorá by zabezpečila prístup k cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti pre všetkých, ktorí ju potrebujú. Táto záruka by mala posilniť postavenie tých, ktorí potrebujú starostlivosť, a zároveň podporiť ich opatrovateľov okrem iného znížením zaťaženia žien, pokiaľ ide o neplatené opatrovateľské povinnosti;

— takisto vyzýva na doplnkové financovanie EÚ na pomoc členským štátom pri rozširovaní a posilňovaní služieb starostlivosti a zlepšovaní pokrytia. Investície do ekonomiky starostlivosti sú nevyhnutné na zlepšenie kvality života všetkých, a najmä tých najzraniteľnejších;

— uznáva hodnotu starostlivosti a opatrovateľskej práce v našej spoločnosti a potenciál ekonomiky starostlivosti, pokiaľ ide o vytváranie kvalitných pracovných miest a dôstojných pracovných podmienok pre pracovníkov v oblasti starostlivosti vrátane pracovníkov v domácnosti. Je potrebné prijať opatrenia na prilákanie nových pracovníkov do sektora zdravotnej starostlivosti a investovať do vzdelanej, kvalifikovanej, rodovo vyváženej a motivovanej pracovnej sily, ktorá sa teší vysokej spoločenskej úcte a je primerane odmeňovaná. Tieto kroky budú mať zásadný význam pre zabezpečenie odolnej a kvalitnej zdravotnej starostlivosti v členských štátoch;

— zdôrazňuje, že je potrebné prejsť na stratégiu založenú na dôstojnom starnutí a medzigeneračnej solidarite, a vyzýva na vypracovanie európskej stratégie pre seniorov;

— uznáva výzvu z podujatia YEYS na vytvorenie štandardizovanej spoločnej stratégie v oblasti sexuálnych a reprodukčných práv v celej EÚ. Táto stratégia by mala všetkým zaručiť prístup ku komplexným službám v oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia, podporovať rodovú rovnosť a chrániť základné práva.

9. **Participácia občanov, silný občiansky priestor a zmysluplný občiansky dialóg**

9.1. Participácia je kľúčovým prvkom európskej demokracie a predpokladom budovania dôvery a legitimizácie politík EÚ v očiach občanov. Koncepcia participatívnej demokracie je zakotvená v článku 11 Zmluvy o Európskej únii: stanovuje sa v ňom, že občania majú právo zúčastňovať sa na demokratickom živote Únie a že inštitúcie sa zaväzujú konzultovať a prijímať rozhodnutia čo najširším a najtransparentnejším spôsobom.

9.2. Občania, ktorí sa zišli na Konferencii o budúcnosti Európy, spochybnili rozhodovanie EÚ a vyzvali na väčšiu flexibilitu pri rozhodovaní a konaní, najmä v reakcii na naliehavé globálne výzvy.

9.3. Zabezpečenie toho, aby ľudia všetkých vekových kategórií mali možnosť zapojiť sa do občianskeho života a prispievať k nemu, je kľúčovým aspektom rozvoja občianskej zodpovednosti a dôveryhodnosti demokratického procesu. Na základe spoľahlivého systému štruktúrovanej participácie môžu mladí ľudia prispievať k formovaniu budúcnosti EÚ prostredníctvom inovácií, angažovanosti a odhodlania. Nezávislé, slobodné a reprezentatívne organizácie občianskej spoločnosti sú zárukou demokratických spoločností a zohrávajú zásadnú úlohu pri tvorbe, vykonávaní a monitorovaní politík EÚ. Organizácie občianskej spoločnosti sprostredkúvajú kolektívne zapojenie: dopĺňa to formy priamej participácie občanov, ktoré umožňujú jednotlivcom vyjadrovať svoje názory, čo pomáha vzdorovať akýmkoľvek snahám členských štátov potlačiť občiansky priestor.

9.4. Organizácie sociálnych partnerov sú dôležitou súčasťou organizovanej občianskej spoločnosti. Uznávaní sociálni partneri však zohrávajú osobitnú úlohu pri formovaní hospodárskych, pracovných a sociálnych politík, ktoré podporujú vzostupnú konvergenciu životných a pracovných podmienok v členských štátoch. Táto úloha by sa mala v plnej miere uznávať a podporovať v rámci štruktúr a procesov sociálneho dialógu na všetkých úrovniach, pričom nejde o občiansky dialóg.

9.5. EHSV so znepokojením berie na vedomie vývoj v niektorých členských štátoch, ktorý viedol k zmenšeniu priestoru pre organizácie občianskej spoločnosti, hoci tieto organizácie zohrávajú kľúčovú úlohu pri obrane základných práv a slobôd a v boji proti rastúcej vlne populizmu. EÚ sa musí ďalej usilovať zamedziť tomuto vývoju prostredníctvom postupov podľa článku 7 a zmrazením európskych finančných prostriedkov vyčlenených pre členské štáty, ktoré nedodržiavajú zásady právneho štátu, nerešpektujú nezávislosť súdneho systému či základné práva, ako je sloboda združovania alebo sloboda prejavu, alebo obmedzujú slobodu tlače a médií s cieľom manipulovať verejnú diskusiu. Diskriminačné spoločnosti sú nezlučiteľné s EÚ, ktorá sa usiluje o vyváženú hospodársku prosperitu, sociálny pokrok a inkluzívnosť.

9.6. Občania doposiaľ nikdy nehovorili tak nahlas o tom, čo si želajú. Ich hlasy musia byť vypočuté pri prijímaní rozhodnutí v EÚ prostredníctvom nástrojov participatívnej a elektronickej demokracie, ako je európska iniciatíva občanov, európska panelová diskusia občanov a crowdsourcing politických nápadov občanov.

9.7. Európa musí byť bezpečným cezhraničným priestorom pre občiansku spoločnosť vrátane subjektov sociálneho hospodárstva. Vo všetkých členských štátoch by sa mal podporovať a presadzovať štruktúrovaný občiansky dialóg na všetkých úrovniach verejnej správy.

9.8. Preto by sa mali posilniť mechanizmy dialógu s občianskou spoločnosťou, aby sa zabezpečil štruktúrovaný a zmysluplný dialóg, v ktorom by sa zohľadňovali odborné znalosti občanov. Súčasné jednorazové a neúplné opatrenia sú nedostatočné a vo veľkej miere sa opierajú o dobrú vôľu a osobné iniciatívy jednotlivcov a príslušných útvarov.

9.9. EHSV ako inštitucionálny hlas organizovanej občianskej spoločnosti v EÚ zohráva kľúčovú úlohu pri podpore silného občianskeho priestoru a uľahčovaní zmysluplného občianskeho dialógu. Vďaka svojim rozsiahlym odborným znalostiam a dlhoročným skúsenostiam slúži ako dôležité premostenie medzi inštitúciami EÚ a rôznymi organizáciami občianskej spoločnosti a zabezpečuje, aby ich hlasy boli v procese tvorby politiky vypočuté. Jeho jedinečné postavenie mu umožňuje podporovať participatívnu demokraciu a presadzovať zapojenie rôznych zainteresovaných strán do procesu tvorby politiky EÚ. EHSV poskytuje platformu na dosiahnutie konsenzu a dialógu, a tým podporuje rozvoj inkluzívnych politík, ktoré odrážajú potreby a túžby občanov, čím sa zvyšuje legitímnosť a účinnosť správy vecí verejných v EÚ.

9.10. EHSV preto:

— vyzýva na štrukturálnu podporu úlohy organizácií občianskej spoločnosti pri budovaní odolných spoločností cestou občianskeho a sociálneho dialógu a uznáva kľúčovú úlohu organizácií občianskej spoločnosti pri podpore odolných, rovnoprávnych a udržateľných spoločností vďaka iniciatívam na miestnej úrovni. Organizácie občianskej spoločnosti nesmú byť vylúčené z rozhodovania o politikách EÚ ani o budúcnosti Európy alebo jej obyvateľov. Je potrebné dbať na udržiavanie otvoreného, transparentného a pravidelného dialógu so zastupiteľskými združeniami a s občianskou spoločnosťou ([6]). V záujme účinného vykonávania článku 11 ZEÚ sa musia na občiansky dialóg v rámci inštitúcií EÚ vzťahovať isté normy ([7]);

— vyzýva inštitúcie EÚ, aby sa chopili iniciatívy a vypracovali stratégiu pre občiansku spoločnosť ([8]) s jasným akčným plánom. Okrem toho požaduje, aby sa každoročne vypracovala hodnotiaca tabuľka občianskeho dialógu alebo občianskeho priestoru ([9]), ktorá umožní preskúmať, či sa počas konzultácií zohľadnili príspevky organizácií občianskej spoločnosti. Na základe takejto tabuľky by sa mohla každé dva roky vypracovať správa o občianskom dialógu, v ktorej by sa zhodnotil občiansky dialóg a účinnosť organizácií občianskej spoločnosti ([10]);

([6]) Zmluva o Európskej únii (ZEÚ), článok 11 ods. 2.
([7]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Posilnenie občianskeho dialógu a participatívnej demokracie v EÚ: cesta vpred (Ú. v. EÚ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj) (body 1.6 a 5.4).
([8]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Posilnenie občianskeho dialógu a participatívnej demokracie v EÚ: cesta vpred (Ú. v. EÚ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj) (bod 5.1).
([9]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Posilnenie občianskeho dialógu a participatívnej demokracie v EÚ: cesta vpred (Ú. v. EÚ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj) (bod 1.10).
([10]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Posilnenie občianskeho dialógu a participatívnej demokracie v EÚ: cesta vpred (Ú. v. EÚ C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj) (bod 1.10).

— vyzýva, aby sa prijali opatrenia na posilnenie postavenia mladých ľudí ako hnacej sily udržateľnejšej budúcnosti EÚ. a uznáva, že výzvy, ako je zmena klímy, digitálna transformácia a demografický vývoj, sú pre mladých ľudí prioritami a príležitosťami na uskutočnenie zmien v EÚ. Je potrebné vytvoriť priestor pre ich štruktúrovanú participáciu a klásť dôraz na to, ako môžu ich inovácie, angažovanosť a odhodlanie formovať budúcnosť EÚ;

— domnieva sa, že je dôležité uznať a oceniť významnú úlohu, ktorú zohráva občianska spoločnosť pri realizácii mnohých kľúčových aspektov tvorby politiky EÚ vrátane Európskeho piliera sociálnych práv. Občianska spoločnosť takisto zohráva neodmysliteľnú úlohu pri zachovávaní jedinečného sociálno-ekonomického modelu EÚ a pri podpore udržateľného rastu, sociálnej súdržnosti a inkluzívnosti;

— zastáva názor, že dobrovoľnícka práca sa musí uznať a oceniť ako významný prejav aktívneho občianstva. Je potrebné podniknúť kroky na ocenenie a podporu dobrovoľníctva ako formy občianskej aktivity, ktorá posilňuje občiansku angažovanosť a participatívnu demokraciu, okrem iného vyhlásením roku 2025 za Európsky rok dobrovoľníkov;

— uznáva požiadavku z podujatia YEYS na väčšie zapojenie a zastúpenie mladých ľudí v rozhodovacom procese EÚ, ako aj na zavedenie kvóty pre zastúpenie mládeže vo voľbách do Európskeho parlamentu. Tým by sa zabezpečilo priame zapojenie mladých ľudí do formovania budúcnosti Európy, čo by podporilo inkluzívnejší a reprezentatívnejší demokratický proces;

— plne podporuje odporúčanie z YEYS, aby sa vytvoril pevný právny rámec pre sociálne médiá s cieľom riešiť a zmierniť polarizáciu a dezinformácie. Cieľom tohto rámca by malo byť zabezpečenie demokratických procesov, ochrana ľudí pred škodlivým obsahom a zaručenie spravodlivej a informovanej verejnej diskusie v celej EÚ.

9.11. Tým, že budeme plniť svoje poslanie, môžeme zabezpečiť, aby počas tohto legislatívneho obdobia inštitúcií EÚ mohli všetky organizácie občianskej spoločnosti vyjadriť svoje názory a zohrávať legitímnu úlohu v prospech všetkých.

V Bruseli 18. septembra 2024

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE